

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 318 75 45
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 318 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Disg7002647

Datum

04 juni 1997

Onderwerp

Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 22/97)

1. Hierbij doe ik u toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalig Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen

-1-

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *DISG7002647* d.d. 04 juni 1997

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coordinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. Kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. H-Dienstploeg (als hard copy & op schijf)

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HAO t.a.v. Bureau 1, Team 1
HAVI
H-AMID/KL
H-AMID/KM
H-AMID/KLu
HBSA
HBMA
MID-cel
ARCHIEF

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

22/97

(Afgesloten 041200 JUN 1997)

Conclusie/voorzicht

De Bosnische Kroaten en Moslims stevenen af op een openlijke breuk. De Moslim/Kroatische Federatie is op sterven na dood. Gewapende incidenten kunnen ook op korte termijn niet worden uitgesloten.

De opstelling van de Bosnische Serviërs ten aanzien van de internationale gemeenschap (m.n. SFOR en OVSE) verhardt zich.

De kans op eerlijke en vrije verkiezingen die leiden tot de vorming van gemeenteraden die een afspiegeling vormen van de wil van de Bosnische bevolking, en bovendien tot een doorbraak in het vredesproces, is minimaal.

Macedonië wordt geplaagd door een crisis, die economische, sociale, politieke en etnische aspecten heeft. Ontwikkelingen als die in het buurland Albanië kunnen de komende maanden allerminst worden uitgesloten.

Bosnië-Herzegovina

Izetbegovic zal niet worden herkozen als presidiumlid

De voorzitter van het Bosnische presidium, de Moslim-vertegenwoordiger Izetbegovic, heeft verklaard dat hij volgend jaar niet herkiesbaar zal zijn voor het presidium. Hij onderstreepte echter dat hij wil blijven fungeren als leider van de belangrijkste Moslim-partij SDA. Overigens verklaarde Izetbegovic dat het twijfelachtig is of zijn (eerder aangekondigde) ontmoeting met de Kroatische president Tudjman op korte termijn zal plaatsvinden. Er waren reeds eerder indicaties dat Izetbegovic streeft naar een verdergaande scheiding van staats- en partijfuncties, maar invloed wil houden op beide gebieden. Dit houdt verband met de richtingenstrijd binnen de SDA; een belangrijk deel van de partij pleit ervoor het algemeen-Bosnische beginsel op te geven en uitsluitend de belangen van de Bosnische Moslims te behartigen. Het lijkt weinig twijfel dat Izetbegovic zelf er voorstander van is om bij de komende presidiumverkiezingen te worden opgevolgd door zijn officieuze plaatsvervanger (en Bosnisch co-premier) Silajdzic. Het is echter onzeker hoe, en in welke vorm, deze verkiezingen zullen plaatsvinden, omdat "Dayton" daarvoor (in afwijking van de andere verkiezingen) de aanneming van een verkiezingswet eist, en het in de huidige context onzeker is of het Bosnische parlement daartoe kan besluiten. Overigens waren er de afgelopen periode aanwijzingen dat Izetbegovic kampt met een slechte gezondheid, zodat onzeker is hoe lang hij het voorzitterschap van de SDA nog kan bekleden.

De uitspraak van Izetbegovic kan ook worden gezien als een nieuwe aanwijzing dat de spanningen tussen de Bosnische Kroaten en Moslims ook negatieve gevolgen hebben voor de betrekkingen tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië en de beide staatshoofden. De meeste Moslims, met inbegrip van Izetbegovic zelf, twijfelen er niet aan dat het secessionistische gedrag van de Bosnische Kroaten plaatsvindt met goedvinden, zo niet op bevel, van het Kroatische bewind, een mening die onder meer wordt gevoed door het feit dat de Kroatische propaganda momenteel niet ophoudt de eenheid van de Kroatische natie te onderstrepen. Dit zal de vrees van de Bosnische Moslims voor een politiek en geografisch isolement alleen maar versterken.

Overeenstemming over delen "Quick Start"-pakket

Op 28 mei heeft het presidium van Bosnië-Herzegovina een wetsvoorstel van de nationale ministerraad voor de vorming van een Centrale Bank goedgekeurd. De volgende dag bereikte de ministerraad overeenstem-

ming over een gezamenlijk BTW-systeem en diende het betreffend wetsvoorstel in bij het presidium voor goedkeuring. De wetsvoorstellen moeten na goedkeuring door het presidium nog aangenomen worden door het nationale Huis der Afgevaardigden en Huis der Volkeren. De voorstellen maken deel uit van het zogenaamde "Quick Start" pakket. Dit pakket wetsvoorstellen moet een basis leggen voor de door de internationale gemeenschap geëiste economische hervormingen in Bosnië-Herzegovina. Deze hervormingen zijn een voorwaarde voor de verstrekking van wederopbouwgeld. Hoewel de overeenstemming ogenschijnlijk een flinke stap voorwaarts is, moeten de technische details nog uitgewerkt worden. Bovendien is nog geen overeenstemming bereikt over de eveneens vereiste privatiseringswet en buitenlandse schuldverdeling-wet. Ook de uitvoering van de eerder aangenomen wetsvoorstellen voor een gezamenlijke munt en budgetten voor de diverse staatsniveaus laat te wensen over. Het verleden heeft daarnaast bewezen dat de aanname van wetsvoorstellen niet altijd leidt tot uitvoering van de afgesproken maatregelen. In de praktijk weten de nationaliteiten altijd weer manieren te vinden om de uitvoering te vertragen, naar eigen voordeel uit te leggen of in het geheel niet te implementeren. Waarschijnlijk hebben de vertegenwoordigers van de diverse nationaliteiten in de ministerraad en het presidium hun verzet tegen economische hervormingen (tijdelijk) opgegeven aan de vooravond van de belangrijke ontmoeting in het Portugese Sintra om niet al te zeer in de beklagdenbank terecht te komen. Toch wordt door de internationale vertegenwoordigers verheugd gereageerd en voorzichtig alweer gesproken van een Donorconferentie eind juni of begin juli.

Albright brengt bezoek aan presidiumleden

Op 1 juni heeft de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Albright, in Sarajevo gesprekken gevoerd met alle leden van het Bosnische presidium, Izetbegovic, Zubak (Kroaat), en Krajisnik (Serviër). In een verklaring na afloop stelde zij dat ze de noodzaak tot terugkeer van de vluchtelingen en de overdracht van oorlogsmisdadigers had benadrukt. De reis van Albright omvat in de komende dagen een bezoek aan Brcko, Amerikaanse eenheden in het gebied en een gesprek met RS-president Plavsic in Banja Luka. In Zagreb en Belgrado voerde ze eerder gesprekken met de presidenten Tudjman en Milosevic en wees hen op hun verantwoordelijkheden met betrekking tot de uitvoering van het vredesproces. In beide hoofdsteden werd vanzelfsprekend de kritiek weerlegd, de verantwoordelijkheid afgewezen en toewijding aan het vredesproces beloofd. Ondanks de gebezigde bewoordingen moet worden betwijfeld of de uitlatingen van Albright het gewenste resultaat zullen hebben. Er wordt, behalve met achterhouden van economische steun, immers niet met concrete maatregelen gedreigd. De partijen hebben in het verleden getoond dergelijke diplomatieke druk te willen en kunnen weerstaan.

Lage opkomst bij registratie kiesgerechtigden

De OVSE heeft op 30 mei bekendgemaakt dat de opkomst bij de registratie van kiesgerechtigden achterloopt op de verwachtingen. De registratieperiode loopt op 16 juni af. Tot dusver hebben maar ongeveer 1 miljoen van de 3.250.000 stemgerechtigden zich laten registreren. Registratie is noodzakelijk om deel te kunnen nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen van 13 en 14 september. Met deze registratie wil de OVSE bewerkstelligen dat voorafgaande aan de verkiezingsdagen een overzicht bestaat wie waar op welke manier zijn stem gaat uitbrengen, zodat incidenten tussen de nationaliteiten zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen. Voor een deel houdt de tegenvallende opkomst verband met het feit dat sommige registratiepunten, zeker voor leden van etnische minderheden in een bepaald gebied, moeilijk bereikbaar zijn. Bovendien zijn sommige Bosniërs ten onrechte van mening dat de registratie voor de verkiezingen van vorig jaar geldig blijft. Daarnaast speelt bij sommigen teleurstelling over de resultaten van die verkiezingen een rol. Er zijn echter sterke aanwijzingen dat de Bosnische Kroaten en Serviërs hun kiezers aanmoedigen om zich pas op het laatste moment of in het geheel niet te laten registreren. Dit draagt namelijk op meerdere manieren bij tot een betere uitgangssituatie:

- Het vertragen van registratie van kiezers geeft hen de mogelijkheid om voor een betere registratie concessies te eisen.
- Door het merendeel van de Servische en Kroatische kiesgerechtigden nog niet te laten registreren, kunnen deze partijen eerst een overzicht krijgen over de registratie van de Moslims. Hierdoor kan vastgesteld worden welke plaatsen het meeste bedreigd worden door een Moslimverkiezingsoverwinning. Vervolgens kan de eigen kiezersregistratie dusdanig gestuurd worden dat een dergelijke Moslimverkiezingsoverwinning voorkomen wordt.

Door het op het laatste moment of in het geheel niet laten registreren, kunnen de partijen aansturen op een ophoping van problemen aan de vooravond van of op de dag van de verkiezingen. Verwijzend naar deze problemen hebben de partijen in hun ogen dan een rechtvaardige reden om een eventuele negatieve verkiezingsuitslag niet te accepteren en de vestiging van een door de Moslims beheerste gemeenteraden op

[REDACTED]

hun grondgebied te verhinderen. Een dergelijke tactiek is al eerder toegepast door de Kroatische Serviërs in Oost-Slavonië. Hier was intensieve internationale druk en de tussenkomst van gematigde Servische politieke leiders noodzakelijk om voortgang in het registratieproces te brengen. Dit resulteerde uiteindelijk in een voor de Serviërs acceptabele verkiezingsuitslag.

Een uitzondering op de landelijke trend vormt Brcko. Hier heeft het gros van de huidige (Servische!) inwoners zich al laten registreren, terwijl de Moslims uit protest tegen de kiesregels massaal thuis blijven. Bovenstaande aanwijzingen vormen een bewijs dat alle nationaliteiten de door de OVSE opgestelde regels uitbuiten om zoveel mogelijk voordeel te behalen bij de komende gemeenteraadsverkiezingen. In Mostar en Brcko zullen de Moslims naar alle waarschijnlijkheid protesteren tegen de gang van zaken en een boycot instellen. Het lage aantal tot dusver geregistreerde Moslimkiesgerechtigden in Brka (Moslim-vestiging in het "Moslim"-deel van de regio-Brcko) bevestigt deze opstelling.

Moslim/Kroatische Federatie

HDZ boycot MKF-parlement en beschuldigt de Moslims van islamitisch-fundamentalisme

De afgevaardigden van de belangrijkste (Bosnisch-)Kroatische partij HDZ hebben gisteren geweigerd deel te nemen aan een geplande vergadering van het parlement van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF). De fractievoorzitter verklaarde dat dit een protest vormde tegen "openlijke pogingen de constitutionele en gelijkwaardige positie van het Kroatische volk in Bosnië-Herzegovina te ondergraven". Daarbij werd expliciet de SDA als hoofdschuldige aangewezen. Tevens werd gesteld dat MKF-premier Bicakcic (Moslim en prominent SDA-lid) "onbegrijpelijk gedrag" tentoon spreidt. Hij zou op eigen gezag onaanvaardbare wijzigingen hebben aangebracht in de wet op de gemeente- en kantonsgrenzen. Gedreigd werd met een permanente afwezigheid in regering en parlement indien deze beslissingen niet zouden worden teruggedraaid. De voorzitter van het parlement, Kreso (Moslim en SDA-lid) heeft echter inmiddels onderstreept dat de beslissingen in het parlement bij meerderheid worden genomen en dat de opstelling van de HDZ illegaal is. Als reactie daarop hebben de Bosnisch-Kroatische media gesteld dat alle beslissingen die zijn genomen in afwezigheid van de HDZ illegaal zijn. De Moslims werden ervan beschuldigd een "Jamahirijah" (Libische staatsvorm) na te streven.

De betrekkingen tussen de Bosnische Moslims en Kroaten verslechteren met het uur. Laatstgenoemden streven steeds openlijker en massaler naar het stichten, respectievelijk in stand houden van eigen, van de Moslims en de MKF onafhankelijke bestuursinstellingen, en het kan nauwelijks nog twijfel lijden dat dit tot doel heeft de aansluiting bij Kroatië voor te bereiden. Dit gebeurt met tenminste de passieve, maar vermoedelijk actieve, goedkeuring van het Kroatische bewind. Aan Moslim-zijde groeit de neiging zich niet langer te laten chanteren door de Kroaten, maar op te komen voor de eigen belangen. Tegen die achtergrond wordt ook de gebezigde retoriek feller. Zoals reeds eerder gemeld, is ook al sprake van (gewapende) incidenten. Verwacht wordt dat de basis voor samenwerking op MKF-niveau steeds verder zal afbrokkelen en dat de verbale en fysieke confrontaties in aard en hevigheid zullen toenemen. Een hervatting van de openlijke onderlinge strijd moet ook op korte termijn allerminst worden uitgesloten.

Bosnische Moslims krijgen Kroatisch staatsburgerschap

De Kroatische consul in de west-Bosnische stad Bihac, Jurlina, heeft verklaard dat meer dan 18.000 Moslims uit het Una-Sanakanton (west-Bosnië) het Kroatische staatsburgerschap hebben verworven. Volgens Jurlina hebben nog 50.000 andere Moslims het staatsburgerschap aangevraagd. Het betrof volgens Jurlina aanhangers van het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic, die in vele gevallen "met de stilzwijgende goedkeuring van de officiële Bosnische autoriteiten blootstaan aan geweld". In het verleden werkte Abdic, één van de meest succesvolle ondernemers van het communistische Joegoslavië, in economisch en politiek opzicht nauwer samen met Kroatië dan met de rest van Bosnië-Herzegovina. Toen Abdic door de Bosnische overheidsstrijdkrachten militair was verslagen, vluchtte hij naar Kroatië. Er waren in het verleden herhaaldelijk indicaties dat de Kroatische autoriteiten Abdic "achter de hand hielden" als een mogelijk alternatief voor Izetbegovic. Daarbij speelde een rol dat Abdic een grote populariteit genoot in het vooroorlogse Bosnië-Herzegovina, al is het de vraag hoeveel daarvan na zijn opstand tegen de autoriteiten in Sarajevo en collaboratie met Kroatië nog over is. In ieder geval kan uit de uitspraken van Jurlina, zeker indien ze op waarheid berusten, worden opgemaakt dat Kroatië in de huidige omstandigheden, nu de betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims met het uur verslechteren, de tijd gekomen achten om de "Abdic-kaart" te spelen in een poging de invloed van de Bosnische Moslims, zeker in het Una-Sana-kanton, waar de Kroaten

[REDACTED]

politieke en geografische belangen hebben. Dit zal de betrekkingen met de regering in Sarajevo zeker verder onder druk zetten.

"Kroatische Nationale Raad" veroordeelt Herceg-Bosna

De "Kroatische Nationale Raad" in Bosnië-Herzegovina, een organisatie van Bosnische Kroaten die zich verzetten tegen de dominante positie van de HDZ, heeft de recente oprichting van de "Kroatische Gemeenschap Herceg-Bosna (HZHB)" veroordeeld als een politiek fiasco dat de goederen en de belangen van de Bosnische Kroaten schaadt. De oprichting werd een initiatief genoemd van het Kroatische bewind dat tot doel zou hebben alle Kroatische instellingen onder controle van de Kroatische president (en HDZ-voorzitter) Tudjman te brengen. Volgens de "Kroatische Nationale Raad" tarte deze plechtigheid, die in naam het gehele Kroatische volk vertegenwoordigt maar in de praktijk een HDZ-bijeenkomst vormde, ieder gevoel van democratie. De "Kroatische Nationale Raad" vertegenwoordigt slechts een klein deel van de Bosnische Kroaten. Het betreft in bijna alle gevallen personen uit gebieden waar de Kroaten een minderheid vormen, zoals in Sarajevo. De uitspraken van de Raad zullen slechts weinig gewicht in de schaal werpen, maar het lijkt geen twijfel dat haar oordeel over de oprichting van HZHB de mening van de meeste Moslims weerspiegelt. Hoewel de Moslims van de Kroaten afhankelijk zijn, onder meer voor toegang tot de zee, zullen zij van uitspraken als de bovengenoemde, juist omdat zij van Kroaten afkomstig zijn, gebruik maken om het initiatief van de HDZ te veroordelen.

Dreigend conflict bij Kulen Vakuf

Er is nog steeds sprake van spanningen bij de plaats Kulen Vakuf in west-Bosnië. Zowel Kroaten als Moslims hebben bij vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap uiting gegeven aan vrees dat de andere partij bij die plaats een gewapend incident wil uitlokken. Dit zou volgens hen plaatsvinden kort nadat het bij Kulen Vakuf aanwezige SFOR-peloton op 3 juni zal worden teruggetrokken. Hoewel Kulen Vakuf op Bosnisch grondgebied ligt, is het voor Kroatië van groot belang, omdat de spoorlijn Zagreb-Split aldaar over Bosnisch grondgebied loopt. Kroatië maakt dan ook informeel aanspraak op het gebied rond Kulen Vakuf en er is sprake van een voortdurende presentie van Kroatisch (para-)militair personeel. Zeker in een periode waarin de spanningen tussen Bosnische Kroaten en Moslims oplopen en bovendien de afvallige, met Kroatië samenwerkende Moslim Abdic in de regio-Bihac (in de onmiddellijke nabijheid van Kulen Vakuf) weer politieke activiteiten ontplooit, ligt het zeer voor de hand dat de terugtrekking van SFOR uit de omgeving van Kulen Vakuf tot nieuwe wrijvingen tussen Kroaten en Moslims zal leiden.

Bosnisch-Servische Republiek

Krajisnik en Plavsic oneens over Sintra

Krajisnik en Plavsic hebben uiting gegeven aan verschillende meningen over de resultaten van de bijeenkomst in het Portugese Sintra, waar onder meer in EU-kader is gesproken over de hulpverlening aan Bosnië-Herzegovina. Deze werd afhankelijk gesteld van een versnelling van de implementatie van het vredesproces door de Bosnische partijen. Krajisnik stelde dat "de resultaten meer opgelegd dan besproken" waren. Plavsic daarentegen maakte melding van een "gebalanceerde benadering" van het Bosnische conflict van de kant van de internationale gemeenschap. Dit meningsverschil weerspiegelt de machtsstrijd tussen beide functionarissen, waarin Krajisnik aan de winnende hand is. Hij vertegenwoordigt de hardere opstelling ten aanzien van het vredesproces en de internationale gemeenschap die sinds enige tijd weer aanwijsbaar is in de Bosnisch-Servische politiek. Plavsic probeert hiertegen tegenwicht te bieden door een meer gematigde opstelling, ook ten aanzien van de internationale gemeenschap. Krajisnik wordt echter gesteund door een meerderheid in de Bosnisch-Servische politiek en ook door Servië. De opstelling van Plavsic stelt hem in de gelegenheid haar er van te beschuldigen een knieval te maken voor de internationale gemeenschap, die door de meeste Serviërs als anti-Servisch wordt beschouwd.

RS protesteert tegen "druk" van OVSE

Bosnisch-Servische media hebben geprotesteerd tegen wat werd genoemd de "toenemende druk" van de kant van de OVSE op de RS. Daarbij werd verwezen naar de beslissing van de OVSE om een aantal kandidaten van de Bosnisch-Servische regeringspartij SDS van de lijst voor de komende verkiezingen te schrappen. In twee kleine plaatsen mag de SDS in het geheel niet deelnemen aan de verkiezingen. Volgens de betreffende berichten geeft de OVSE eens te meer blijk van een anti-Servische oriëntatie en partijdigheid ten gunste van de andere twee bevolkingsgroepen. Daarbij werd gesuggereerd dat de vorige verkiezingen, die van september 1996, door de OVSE vervalst zijn, en dat de verkiezingen van komend najaar geen ander lot beschoren zal zijn. Vooral de Serviërs, maar in mindere mate ook de andere bevolkingsgroepen, zijn

[REDACTED]

ervan overtuigd dat de OVSE partijdig is. De betreffende uitspraken, die in alle gevallen het gevolg waren van bewezen pogingen tot fraude in de fase waarin de kandidaten en de kiezers zich laten registreren, zullen door de Serviërs zeker worden aangevoerd als nieuwe bewijzen voor die stelling. Het gevaar van media-berichten als de bovengenoemde is dat zij kunnen leiden tot incidentele gevallen van geweld tegen OVSE-personeel, en zelfs tot een verkiezingsboycot van de kant van de SDS en andere partijen, indien de pogingen tot fraude en de reacties daarop van de OVSE te groot in aantal en omvang worden.

Ministerie van Binnenlandse Zaken waarschuwt SFOR

Het Bosnisch-Servische ministerie van Binnenlandse Zaken heeft geprotesteerd tegen het feit dat eenheden van SFOR vorige week bij de stad Stolac de vice-president van de RS, Mirjanic, hebben aangehouden en zijn gevolg hebben gefouilleerd. Daarbij zou onnodig geweld zijn gebruikt. Ook lokale politie zou zijn mishandeld. Het ministerie waarschuwt in de betreffende verklaring dat het de naleving van de bepalingen van "Dayton", alsmede van de wetgeving van de RS af te dwingen. Er is sinds enkele weken sprake van een aanzienlijke verscherping in de betrekkingen van het Bosnisch-Servische ministerie van Binnenlandse Zaken en vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap, met name IPTF en SFOR. Aanleiding daarvoor is het feit dat deze twee instanties hebben aangekondigd strenger toe te zullen zien op pogingen de vrijheid van beweging voor Bosnische burgers te beperken. De genoemde waarschuwing kan worden gezien als een verkapt dreigement dat de Serviërs in geval van nood bereid zijn tot wapengeweld om zich daartegen te verzetten. Dit kan leiden tot nieuwe wrijvingen tussen internationale functionarissen en Bosnische Serviërs, primair eenheden van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Kroatië

"Definitieve oplossing" voor Prevlaka?

De Kroatische VN-ambassadeur Simonovic heeft gesteld ervan overtuigd te zijn dat een voor beide partijen aanvaardbare regeling met betrekking tot het schiereiland Prevlaka tot de mogelijkheden behoort. Daarbij zou de onschendbaarheid van de Kroatische grenzen worden gerespecteerd, maar ook tegemoet worden gekomen aan de veiligheidsbelangen van Joegoslavië. Simonovic onderstreepte dat zijn regering daartoe diverse voorstellen had gedaan en nu op een Joegoslavische reactie wacht. De uitspraak van Simonovic vormde een reactie op een recent Joegoslavisch voorstel om het mandaat van de VN-presentie op het schiereiland, dat op 15 juli a.s. verloopt, te verlengen. Daarbij werd melding gemaakt van een Kroatisch "gebrek aan bereidheid" om een oplossing te bereiken. Uit deze formulering, maar ook uit de uitspraak van Simonovic, kan worden opgemaakt dat van overeenstemming, of van toenadering, tussen beide landen in deze kwestie nog geen sprake is. Kroatië maakt aanspraak op het schiereiland, omdat het daar geografisch mee verbonden is. Joegoslavië heeft een claim op het gebied omdat het altijd in gebruik is geweest bij de oude Joegoslavische strijdkrachten, waarvan het huidige Joegoslavische leger zich de erfopvolger acht. Cruciaal bij de controverse is het feit dat Prevlaka de toegang tot de baai van Kotor, en daarmee tot de belangrijkste Joegoslavische marine-havens beheerst. Het feit dat de uitspraak van Simonovic komt kort na het bezoek van de Joegoslavische minister van Buitenlandse Zaken Milutinovic aan Zagreb wijst erop dat ook bij die gelegenheid geen akkoord over Prevlaka is gesloten. Voornamelijk wordt ervan uitgegaan dat de kwestie nog enige tijd op de agenda zal staan en dat het VN-mandaat over het gebied de komende maand verlengd zal worden.

Joegoslavië

Federale regering pleit voor algemene radio en televisie

De Joegoslavische minister voor Informatie Matic heeft gepleit voor de oprichting van een algemeen-Joegoslavisch, door de regering geleid en betaald radio- en televisiestation. Hij stelde dat alle Joegoslaven recht hebben op gelijkwaardige informatie. In dat verband wees hij erop dat er in het land meer dan 100 particuliere stations zijn. Matic zei eveneens dat een gezamenlijk station een tegenwicht kon vormen tegen "bepaalde unilaterale oplossingen". De door de Servische president Milosevic geleide Joegoslavische socialistische partijen hebben in het verleden herhaaldelijk bewezen dat zij invloed op de informatievoorziening als één van de belangrijkste middelen beschouwen om hun machtspositie te consolideren. Aanvaarding van het voorstel van Matic zou in dit verband diverse doelen dienen. Zo zou de overheveling van de verantwoordelijkheid voor de media, die momenteel nog op het niveau van de deelstaten (Servië en Montenegro) ligt, naar de Federatie, van belang kunnen zijn bij de pogingen van Milosevic om later dit jaar het Federale presidentschap te verwerven en vervolgens het belang van die functie uit te tillen boven de huidige ceremoniële taken. Bovendien zou, zoals Maric zelf al aangeeft, een algemeen-Joegoslavisch radio- en televisiestation

[REDACTED]

een tegenwicht bieden tegen de vele particuliere stations, die in de meeste gevallen worden gecontroleerd door oppositionele politieke groeperingen. Maar het grootste belang van het voorstel van Maric is wel dat met aanvaarding daarvan de wind uit de zeilen zou worden genomen van de Montenegrijnse staatstelevisie. Deze is op de hand van de Montenegrijnse premier Djukanovic, tegen wie in de Servische media een lastercampagne gaande is omdat hij zich onttrekt aan het gezag van Belgrado.

Macedonië

Oppositie protesteert tegen kabinetshervorming

De Macedonische oppositie-partij LDP heeft verklaard dat de recente omvorming van het Macedonische kabinet slechts tot doel heeft de persoonlijke verantwoordelijkheid van premier Crvenkovski voor corruptie en een "rampzalige economische politiek" te verbergen. Ook de belangrijkste oppositie-partij VMRO-DPMNE heeft verklaard dat er "geen agenda is om de crises in het land te bestrijden". Volgens beide partijen vormen de mutaties in het kabinet-Crvenkovski indicaties dat de hervormingen die de premier in het vooruitzicht had gesteld, niet zullen worden doorgevoerd. Zij drongen daarom aan op vervroegde verkiezingen.

De genoemde uitspraken vormen de afspiegeling van de verwijten die de oppositie de regering voortdurend maakt. Zij zou corruptie in de hand werken en geen bijdrage leveren aan economische hervormingen. Vermoedelijk is de kabinetshervorming aan poging om aan deze beschuldigingen tegemoet te komen. Zo is de minister van Bouwzaken Sundovski ontslagen omdat hij ervan verdacht werd betrokken te zijn geweest bij het ineensinken van een piramide-schema, dat voor honderden miljoenen DM aan verliezen zou hebben opgeleverd. De minister van Gezondheid Filipce zou zich schuldig hebben gemaakt aan corruptie. Daarbij hebben twee voorstanders van verdergaande hervormingen, Crvenkovski's plaatsvervanger Miljovski en minister van Buitenlandse Zaken Frckoski, het veld hebben moeten ruimen voor meer behoudende functionarissen. Het is zeer de vraag, in een periode waarin de economische crisis voortduurt en de sociale en etnische spanningen in het land oplopen, of mutaties langs bovengeschetste lijnen een bijdrage kunnen leveren aan de stabilisering en het herstel van het land. Daarom moet er rekening mee worden gehouden dat de kritiek op de regering zal aanhouden, dat de politieke spanningen zullen oplopen en dat Crvenkovski zich inderdaad gedwongen zal zien om vervroegde verkiezingen uit te schrijven. In dat geval ligt voor de hand dat meer extremistische groeperingen, zoals VMRO-DPMNE daarvan de vruchten zullen plukken. Het is uiterst twijfelachtig of dit een positieve bijdrage zou leveren aan de (precaire) stabiliteit van Macedonië en de regio.

Geduceerde spaarders bekogelen stadhuis

Het stadhuis van de zuid-Macedonische stad Bitola is vorige week met stenen bekogeld en bijna bestormd door een menigte inwoners die hun spaargeld hebben verloren bij een ineengestort piramide-schema. Hun vertegenwoordigers stelden dat de voorstellen die de autoriteiten hadden gedaan voor compensatie van de verliezen, onvoldoende zijn. Zij eisten een gesprek met Crvenkovski, president Gligorov en parlamentsvoorzitter Petkovski. Er werd bedreigd met "permanente demonstraties". Dergelijke incidenten zijn illustratief voor de woede van vele geduceerden. In een land waar de economische crisis niet onder controle te krijgen is en velen proberen door middel van piramide-schema's geld te verwerven, en waar bovendien voortdurend sprake is van corruptie van overheidsdienaren, kan een dergelijke ontevredenheid snel een politieke dimensie krijgen. De overeenkomst met de ontwikkelingen eerder dit jaar in het buurland Albanië dringt zich op. Zeker gezien het feit dat de overheid over slechts beperkte financiële middelen beschikt, zijn haar mogelijkheden tot compensatie beperkt. Er moet dus rekening worden gehouden met een verdieping van de sociale onrust in Macedonië.

Etnisch-Albanese burgemeesters steunen universiteit van Tetovo

Alle burgemeesters van Macedonische steden waar de etnische Albanen de meerderheid vormen, hebben vorige week een verklaring uitgegeven, waarin zij hun steun uitspreken voor de universiteit van Tetovo. Onderstreept werd dat zij de getuigschriften van die universiteit zullen erkennen. Gesteld werd dat de Albanen in Macedonië worden gediscrimineerd en dat de "Albanen" gebieden door de Macedonische overheid worden genegeerd. De universiteit van Tetovo is reeds jaren een heet hangijzer tussen de Macedoniërs en Albanen. In 1995 werd een poging om in die stad een Albanes-talige universiteit (waarvan er nog steeds geen bestaat) te stichten. Ondanks het feit dat het beleid van de Macedonische regering erop gericht was (en is) om de etnische spanningen in het land te verminderen, werd deze poging hardhandig onderdrukt. Hoewel er sindsdien sprake is van Albanes-talig hoger onderwijs in de stad, wordt dit niet gesteund of gefinancierd door de Macedonische overheid. Nu de etnische spanningen in het land

[REDACTED]

weer oplopen (deels door de ontwikkelingen in het buurland Albanië, deels door de voortschrijdende economische crisis in Macedonië), steekt ook de kwestie-Tetovo weer de kop op. Uit de betreffende verklaring blijkt dat de "Albanese" burgemeesters, en vermoedelijk een belangrijk deel van hun achterban, de kwestie in een bredere context zien en ervan overtuigd zijn dat het verbod op "Tetovo" deel uitmaakt van een bredere vorm van discriminatie door de Macedonische overheden. Aangezien ook bij etnische Albanese de uitingen van nationalisme toenemen, kan een grootschalige confrontatie over deze kwestie niet worden uitgesloten.

Gligorov zou hebben gepleit voor "soevereine" rechten Albanese

Een Albanese dagblad heeft onlangs een interview gepubliceerd met de Macedonische president Gligorov. Daarin werd gepleit voor een oplossing van de Albanese kwestie in Kosovo, die volgens de gepubliceerde tekst een voorwaarde zou zijn voor de integratie van de Balkan in Europa. Gligorov pleitte voor een dialoog tussen de bewoners van Kosovo en de Joegoslavische autoriteiten, alsmede voor internationale betrokkenheid bij de kwestie-Kosovo. Volgens de gepubliceerde tekst zou Gligorov melding hebben gemaakt van "soevereine rechten" van de Kosovo-Albanese. Gezien het feit dat het genoemde dagblad in Albanië gepubliceerd wordt, moet er rekening mee worden gehouden dat Gligorov woorden in de mond zijn gelegd. Indien de gedrukte tekst inderdaad zijn mening weerspiegelt, houdt dit vermoedelijk verband met de etnische tegenstellingen in Macedonië zelf. Kennelijk wil Gligorov, een etnische Macedoniër, begrip tonen voor de rechten van de Albanese in Kosovo. Hij begeeft zich daarbij echter op een hellend vlak, want er is geen overtuigende reden aan te voeren waarom de Albanese in Kosovo "soevereine rechten" zouden bezitten, terwijl die worden onthouden aan de Albanese minderheid in Macedonië. Sommigen van hen streven nu reeds naar afscheiding van Macedonië. Gligorov moet er rekening mee houden dat zijn woorden door hen tegen hem zullen worden gebruikt.